

Höörs kommun

27 sep 2014

Skolornas rutiner för uppdraget kring undervisning med ledning, stimulans, stöd och dokumentation

- undervisning
- pedagogisk utredning
- stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen
- utvecklingssamtal
- IUP
- omdömen
- betyg
- åtgärdsprogram, och
- särskilt stöd
- handlingsplaner läs- och skriv och matematik

Innehåll

1 Förutsättningar	3
Ledning och stimulans	3
Stöd	4
Stöd i form av extra anpassningar	4
Särskilt stöd.....	5
2. Uppmärksamma behov av stödinsatser samt arbeta med extra anpassningar	7
Tidpunkten för när olika stödinsatser ska sättas in.....	8
Anmälan till rektor	8
3. Utreda behov av särskilt stöd.....	9
Vem gör utredningen?	9
Att göra utredningen	10
4. Utarbeta åtgärdsprogram.....	10
Beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram.....	11
Att dokumentera ett beslut om åtgärdsprogram	11
Att utarbeta och dokumentera åtgärdsprogrammet	11
Åtgärdsprogram i åk 1-9 upprättas i InfoMentor	12
Åtgärdsprogram i förskoleklass.....	12
5. Genomföra, följa upp och utvärdera åtgärdsprogram	13
Genomföra åtgärder och följa upp	13
Utvärdera	13
6. Dokumentation.....	13
7. Överklaganden	14
8. Utvecklingssamtal och den individuella utvecklingsplanen.....	14
9. Betyg och undantagsprincipen	16
Betyg	16
Undantagsbestämmelsen (PYS-paragrafen)	16
10. Hörs kommunens handlingsplaner	16
Lästips och länkar	18
Bilaga 1	20
Pedagogisk utredning av elevs behov av särskilt stöd Skola	20

Bilaga 2 Handlingsplan för elever som har läs- och/eller skrivsvårigheter 2014 (kommande)

Bilaga 3 Handlingsplan för att förebygga matematiksvårigheter 2014 (kommande)

1 Förutsättningar

Ledning och stimulans

Skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och personliga utveckling. (Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 23)

En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla. (Skolverket, Lgr11, s. 8)

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. (Skollagen 1 kap. 4-5§)

Det är skolans uppgift att ge alla elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. De elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges den ledning och stimulans som de behöver för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Bestämmelserna om ledning och stimulans innebär att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag. Utbildningen ska ta hänsyn till alla elevers behov, där en strävan ska vara att uppväga skillnader i deras förutsättningar. Detta innebär att organisera verksamheten på individ-, grupp- och skolnivå så att eleverna får förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En elev som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Det här innebär att eleven ska ges stöd, även om hon eller han når de kunskapskrav som minst ska uppnås. (Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram s. 10)

I Skolverkets allmänna råd om undervisningen finns beskrivet hur undervisningen ska planeras, genomföras och följas upp. Där finns också råd om kunskapsbedömning, betygssättning och dokumentation.

- Lärare bör i sin ledning av undervisningen
- strukturera och styra de processer som sker i undervisningen och skapa balans mellan gemensamma genomgångar och diskussioner, enskilt arbete och samarbete mellan elever för att skapa goda förutsättningar för varje elevs lärande,
 - försäkra sig om att undervisningen leder mot de mål som konkretiserats i planeringen genom att anpassa undervisningen till varje enskild elevs behov av stöd och stimulans
 - se till att eleverna förstår syftet med de aktiviteter som ska ske i undervisningen, vilka kunskaper de ska ges möjlighet att utveckla samt hur de ska få visa sina kunskaper,
 - kontinuerligt ge varje elev konstruktiv återkoppling på hennes eller hans kunskapsutveckling och tydliggöra vad som behöver utvecklas vidare,

Resultaten påverkas (dock) i positiv riktning när läraren är aktiv och interagerar med eleverna utifrån en bred repertoar av arbetssätt och arbetsformer. (Skolverket 2011, Allmänna råd om planering och genomförande av undervisningen s. 17-19)

I underlaget till skollagsförändringarna om särskilt stöd och åtgärdsprogram (Regeringen 2013, Tid för undervisning – lärares arbete med åtgärdsprogram) finns ett avsnitt som beskriver undervisningen och stödet:

Arbetsgruppens förslag bygger på att det finns en undervisning som möter elevernas olika förutsättningar och behov. En sådan undervisning omfattar alla elever och kan hantera en variation inom elevgruppen. Undervisningen bedrivs av läraren. Stöd är, enligt arbetsgruppens förslag, den första extra insats som sätts in för en elev som behöver det. Stödet ska ges i den ordinarie undervisningen av undervisande lärare. För att kunna tillgodose en elevs behov av stöd kan läraren behöva göra anpassningar av undervisningen och ta

hjälp av lärarlaget. Elevers behov av stöd bör huvudsakligen kunna hanteras inom ramen för de resurser som lärarlaget har till sitt förfogande, till exempel i form av kompetens, tid och olika pedagogiska verktyg. Rektorn ansvarar dock alltid för att se till att givna resurser fördelas på ett lämpligt sätt utifrån elevernas behov och att resursfördelningen vid behov ses över (Regeringen 2013, Tid för undervisning – lärares arbete med åtgärdsprogram, s. 90)

Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver. Dessutom har rektorn ett särskilt ansvar för att resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör. (Regeringen 2013, Tid för undervisning – lärares arbete med åtgärdsprogram, s. 45)

En slutsats som arbetsgruppen drar är att det stöd som ges i den ordinarie undervisningen behöver förstärkas. Skolan måste bedriva en ordinarie undervisning som möter elevernas olika förutsättningar och behov. När behovet av stöd och särskilt stöd ökar måste den ordinarie undervisningen ses över för att bättre anpassas till eleverna. Eleverna bör så långt som möjligt få särskilt stöd i ordinarie undervisningsgrupp så att de inkluderas i stället för att exkluderas. Det är dock viktigt att en sådan bedömning görs utifrån en helhetsbild av vad som ger eleven bäst förutsättningar att uppnå kunskapskraven. Vid behov måste därför, enligt arbetsgruppens uppfattning, möjligheten till enskild undervisning, till undervisning i särskild undervisningsgrupp eller till anpassad studiegång finnas. (Regeringen 2013, Tid för undervisning – lärares arbete med åtgärdsprogram, s. 87)

Underlaget för skollagsförändringarna om särskilt stöd och åtgärdsprogram (Regeringen 2013, Tid för undervisning - lärares arbete med åtgärdsprogram) tar upp att det naturligtvis är en utmaning att inom ramen för den ordinarie undervisningen så långt som möjligt tillgodose alla elevers behov. Den specialpedagogiska kompetensen måste tillvaratas, kopplas in tidigt och förstärkas. På så sätt får lärarna och arbetslaget stöd i arbetet med att anpassa den pedagogiska verksamheten efter elevernas behov. I den specialpedagogiska yrkesrollen ingår att stödja lärarna och medverka i det förebyggande arbetet med att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer inom verksamheten. Till speciallärares arbetsuppgifter hör exempelvis att identifiera elevers behov av stöd och att undervisa eleverna. Av skollagen (2 kap 25§) framgår att det i skolan ska finnas personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses

Stöd

En del elever är i behov av ytterligare stöd, utöver den ledning och stimulans som ges i den ordinarie undervisningen, för att utvecklas i riktning mot kunskapsmålen i läroplanen eller mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Genom att sätta in tidiga och adekvata stödinsatser ges alla elever förutsättningar att utvecklas i riktning mot utbildningens mål.

Innan stödinsatser riktade mot individen sätts in är det viktigt att skolan har sett över hur organisationen omkring eleven ser ut. Det kan bland annat ske genom att se över hur resurser fördelas, vilka pedagogiska metoder som används, hur den aktuella elevgruppen fungerar och hur elevens lärmiljöer är organiserade. Förändringar i organisationen omkring eleven kan ibland vara tillräckligt för att skapa förutsättningar för utveckling. Ibland kan en elev vara i behov av mer individriktade stödinsatser. Dessa kan sättas in i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller i form av särskilt stöd.

(Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 10-11).

Stöd i form av extra anpassningar

Extra anpassningar är en stödinsats av mindre ingripande karaktär som normalt är möjlig att genomföra för lärare och övrig skolpersonal inom ramen för den ordinarie undervisningen. Det måste inte fattas något formellt beslut om denna stödinsats.

(Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 11)

Exempel på extra anpassningar kan vara att hjälpa en elev med att planera och strukturera ett schema över skoldagen, eller ge extra tydliga instruktioner eller stöd för att sätta igång arbetet. Även ledning i att förstå texter, förklaringar av ett ämnesområde på ett annat sätt eller färdighetsträning inom ramen för den ordinarie undervisningen, exempelvis lästräning, är att anse som extra anpassningar.

Särskilda läromedel eller särskild utrustning, till exempel hjälpmedel för att förstå och passa tider samt digital teknik med anpassade programvaror kan även, som huvudregel, ingå inom ramen för extra anpassningar.

Till extra anpassningar hör även enstaka specialpedagogiska insatser. Det kan vara en speciallärare som under en kort tid, till exempel två månader, arbetar tillsammans med eleven

Lärare och övrig skolpersonal ska enligt skollagen skyndsamt påbörja arbetet med de extra anpassningarna.
(Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 22)

Särskilt stöd

Särskilt stöd handlar, till skillnad från stöd i form av extra anpassningar, om insatser av mer ingripande karaktär som normalt inte är möjliga att genomföra för lärare och övrig skolpersonal inom ramen för den ordinarie undervisningen. Det är insatsernas omfattning eller varaktighet, eller både omfattningen och varaktigheten, som skiljer särskilt stöd från det stöd som ges i form av extra anpassningar.
(Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 11)

En elev är i behov av särskilt stöd om hon eller han, trots att skolan gjort extra anpassningar, inte utvecklas i riktning mot kunskapsmålen eller mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det kan även handla om att en elev har andra svårigheter i sin skolsituation vilka på sikt kan leda till att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det kan till exempel vara fallet om eleven har en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning som ger upphov till ett behov av betydande stöd, vilket inte kan tillgodoses inom ramen för den ordinarie undervisningen. En elev kan även vara i behov av särskilt stöd om skolan har uppmärksammat att hon eller han har varit frånvarande vid upprepade tillfällen, eller under så lång tid, att det har påverkat prestationerna i flera ämnen. En elev kan också vara i behov av särskilt stöd om hon eller han har betydande svårigheter i det sociala samspelet eller koncentrationssvårigheter som påverkar elevens möjligheter att nu eller längre fram nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 24)

I Skollagens kap 3 finns bestämmelser som handlar om särskilt stöd:

7§ Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning.

10 § För en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

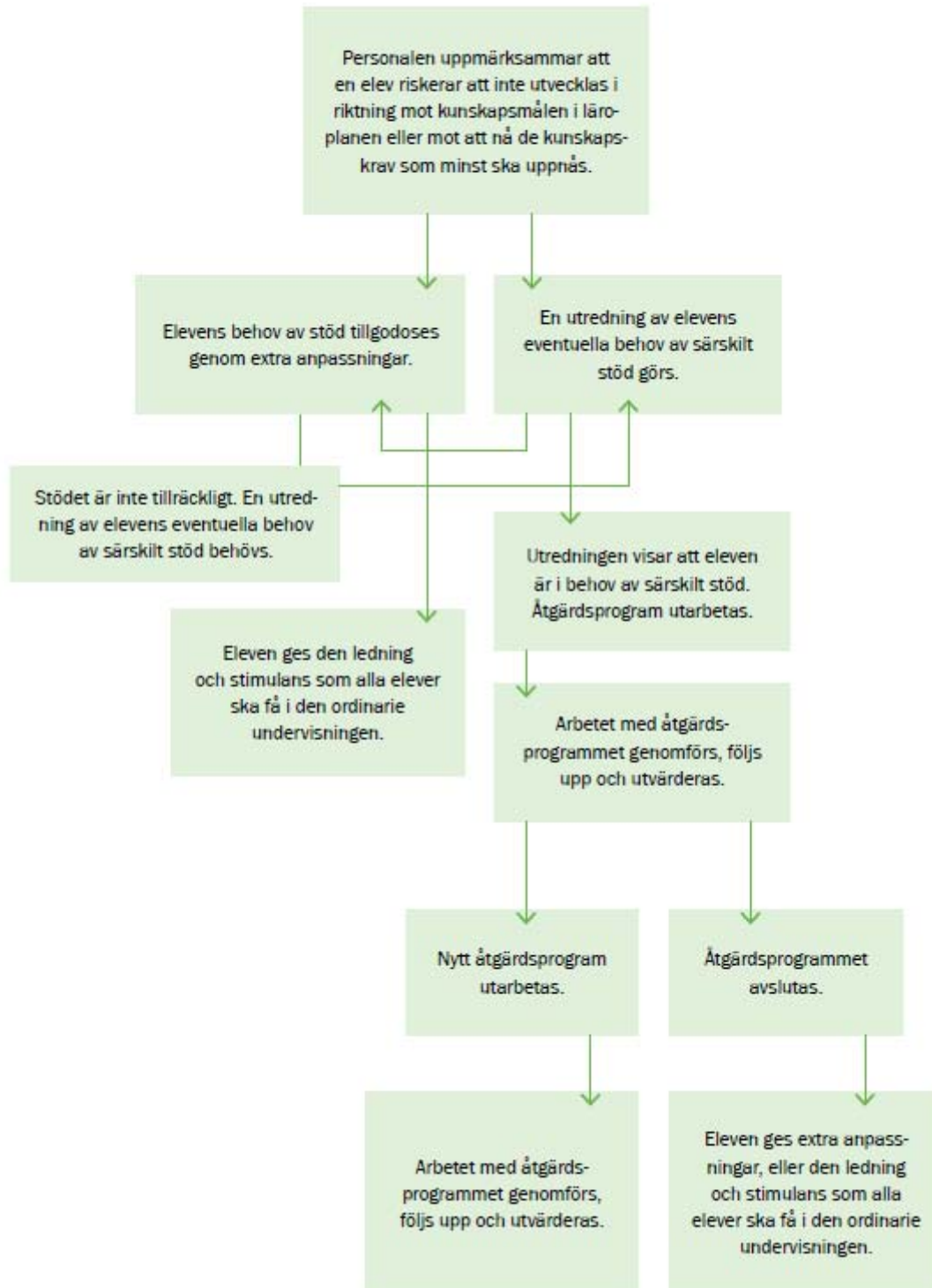
11 § Om det finns särskilda skäl, får ett beslut ... innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till.

12 § Om det särskilda stödet för en elev ... inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut...innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång).
Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen. (Skollagen 3 kap. 7-12§§)

Det kan vara svårt att avgöra vad som är ledning och stimulans i den ordinarie undervisningen, vad som är stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller vad som är särskilt stöd. Ytterst sett är alltid rektor ansvarig för att fördela resurserna, men för att öka likvärdigheten har vi sammanställt en tabell med exempel.

Ledning och stimulans i den ordinarie undervisningen	Stöd i form av extra anpassningar av den ordinarie	Särskilt stöd
--	--	---------------

	undervisningen	
<ul style="list-style-type: none"> -Tydliga mål -Återkoppling -Variation när det gäller arbetsätt under lektionspasset. -Bred och allsidig bedömning. -Gruppstärkande aktiviteter. -Fast placering i klassrummen. -Elever är delaktiga och har inflytande över undervisningens innehåll och arbetsätt. 	<ul style="list-style-type: none"> -Läxhjälp/studiehandledning. -Stimulireducerad arbetsplats (auditivt och visuellt) tex skärm, hörlurar. -Tydliga instruktioner (kortfattade, avbockningsbara, muntliga och skriftliga) -Strukturerade arbetsuppgifter med korta delmål med feedback på vägen mot målet. -Strukturerade tavelanteckningar (avskrifter, fotograferade) -Översiktlig och tydlig planering med delmålen inskrivna. -Anpassning av rasttider/aktiviteter. -Riktad läsinläring, Rydaholmsträning eller intensivmatte under en period. - Mindre omfattande specialpedagogiskt stöd under några månader -Anpassningar av provsituationer (till exempel uppläst, muntligt, utökad tid, uppdelning, skrivstöd). -Tillgång till och träning i att använda kompensatoriska lärvärtyg (tex datorer, inläst material). 	<ul style="list-style-type: none"> - Omfattande specialpedagogiskt stöd. -Elevassistent -Enskild undervisning -Särskild undervisningsgrupp -Anpassad studiegång

2. Uppmärksamma behov av stödinsatser samt arbeta med extra anpassningar

Lärare och övrig skolpersonal gör en bedömning av en elevs behov av extra anpassningar eller särskilt stöd med utgångspunkt i hur eleven utvecklas i riktning mot kunskapsmålen i läroplanens andra del eller mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

- I förskoleklassen utgår bedömningen från hur eleven utvecklas i riktning mot de kunskapskrav som senare kommer att ställas i den aktuella obligatoriska skolformen.
 - I årskurs 1-9 i grundskolan utgår bedömningen från hur eleven utvecklas mot att nå kunskapskraven i olika ämnen i årskurserna 3, 6 eller 9.
 - I grundsärskolan utgår bedömningen från hur eleven utvecklas mot att nå kunskapskraven i olika ämnen i årskurserna 6 eller 9 eller i olika ämnesområden i årskurs 9.
- I fritidshemmet utgår bedömningen från hur eleven utvecklas i riktning mot kunskapsmålen i läroplanens andra del.

Det kan förekomma att en elev för närvarande når de kunskapskrav som minst ska uppnås, men uppvisar andra svårigheter vilka gör att skolan av olika skäl bedömer att eleven längre fram under skoltiden kan få svårigheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det kan till exempel handla om en elev med en funktionsnedsättning, psykosocial problematik, psykisk ohälsa, svårigheter i det sociala samspelet, koncentrationssvårigheter samt upprepad eller långvarig frånvaro. Även i dessa fall kan eleven vara i behov av särskilt stöd.

(Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 11-13)

Tidpunkten för när olika stödinsatser ska sättas in

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. (Skollagen 3 kap. 5a§)

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (Skollagen 3 kap. 8§)

Det är inte möjligt att ange någon tidsgräns för hur länge extra anpassningar ska ges innan en anmälan till rektorn görs om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Tidpunkten för detta måste avgöras i varje enskilt fall.

Det finns situationer där särskilt stöd behöver ges omgående, utan att först sätta in extra anpassningar. I de fall som lärare eller övrig skolpersonal gör en bedömning att särskilt stöd behövs omgående, ska de göra en anmälan om elevens eventuella behov av särskilt stöd till rektorn. (Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 13)

Det ska inte fattas något formellt beslut om stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Det är viktigt att läraren informerar och samverkar med eleven och elevens vårdnadshavare om stöd i form av sådana anpassningar. Stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen dokumenteras i elevens IUP Planering, för att kunna följas upp och utvärderas, och för att alla ska veta vad som ska gälla kring elevens behov. Klasslärare eller mentor är ansvarig för elevens IUP.

Anmälan till rektor

En anmälan till rektorn ska göras först om en elev trots stöd i form av extra anpassningar:

- kan befaras inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (betygsnivå E) eller
- om det finns särskilda skäl att tro att anpassningar inte skulle vara tillräckliga

Detta kan göras direkt till rektorn (eller till den som rektor har delegerat detta ansvar till) på t ex följande sätt:

- vid en klasskonferens
- vid ett arbetslagsmöte
- till LRT (lokala resursteam)
- vid en elevhälsokonferens

Att markera i InfoMentor att en elev riskerar att inte uppfylla kunskapskraven är en signal, men man måste dessutom anmäla på något av ovanstående sätt.

Rektor ansvarar för att kontakt tas med elev och vårdnadshavare och informerar om att skolan kommer att göra en pedagogisk utredning av elevens behov och att åtgärdsprogram eventuellt kommer att utarbetas. Detta kan rektor ha delegerat till specialpedagog, speciallärare eller annan personal.

3. Utreda behov av särskilt stöd

Vem gör utredningen?

När rektorn har fått information om att en elev på skolenheten kan vara i behov av särskilt stöd är det hans eller hennes ansvar att se till att en utredning påbörjas skyndsamt. Den utredning som görs syftar till att ge skolan ett tillräckligt underlag för att förstå varför eleven har svårigheter i skolsituationen och vilka stödinsatser som skolan behöver sätta in. (Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 13)

Vid klasskonferens eller kontakt med rektor och specialpedagog/speciallärare beslutas om pedagogisk utredning ska göras och vem som är ansvarig för att den görs. Själva uppdraget att göra en utredning kan rektorn antingen delegera till någon i personalen på skolan, eller så kan rektorn själv utföra denna (Skollagen 2 kap. 10§).

Utredningar av elevers behov av särskilt stöd kan vara olika omfattande. I en del fall kan en utredning göras relativt enkelt och snabbt. I andra fall krävs en mer grundlig utredningsinsats då elevens hela skolsituation behöver kartläggas och analyseras. Under en utredning ska samråd enligt skollagen ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Beroende på det enskilda fallet varierar dock behovet av samarbete. Det är emellertid endast i undantagsfall som det är uppenbart obehövt att inte samråda med den del av elevhälsan som har specialpedagogisk kompetens. (Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 28)

Om skolpsykolog, kurator eller talpedagog behöver kopplas in skickar rektor ett **uppdrag till centrala resursteamet (CRT)**, mall för uppdrag finns på Höörs kommuns intranät. En psykologisk, medicinsk eller social utredning måste vårdnadshavare ha gett sitt medgivande till. En pedagogisk utredning om elevens behov av särskilt stöd kan alltid göras.

Utifrån information i skriftliga omdömen, samtal med lärare, elev, vårdnadshavare, elevhälsan och observationer sammanställs den pedagogiska utredningen. Utgångspunkten är vår **mall för pedagogisk utredning** (bilaga 1).

Vid misstanke om läs-, skriv- eller matematiksvårigheter se respektive handlingsplan.

Att göra utredningen

Utredningen kan bestå av två delar. Först görs en **kartläggning** av elevens svårigheter och skolsituationen på individ-, grupp- och skolnivå.

På **individnivå** kan kartläggningen bland annat innefatta lärarnas och den övriga skolpersonalens observationer av eleven i olika situationer och lärmiljöer i verksamheten samt en genomgång av vilka eventuella extra anpassningar som hittills har gjorts i undervisningen och vad de har lett till. Vidare kan uppgifter från eleven och elevens vårdnadshavare, den skriftliga individuella utvecklingsplanen, eventuella tidigare åtgärdsprogram, resultaten från nationella prov, betyg, frånvarorapporter, information från tidigare skolor, underlag från elevhälsan samt eventuella psykologiska, sociala eller medicinska utredningsunderlag ingå i kartläggningen.

På **gruppnivå** kan kartläggningen behandla vilka pedagogiska metoder som används, hur den aktuella elevgruppen fungerar samt hur elevens lärmiljöer är organiserade.

På **skolnivå** kan det handla om hur skolan organiserar sin verksamhet och fördelar sina resurser. Om eleven vistas i fritidshem är det viktigt att fritidshemmet och skolan samarbetar när behovet av särskilt stöd utreds i någon av verksamheterna, så att personalen beaktar samtliga omständigheter för eleven.

Efter kartläggningen görs en **pedagogisk bedömning** av elevens eventuella behov av särskilt stöd. Det är betydelsefullt att både kartläggningen och bedömningen har ett pedagogiskt fokus och att tyngdpunkten ligger på en analys av hur skolan kan utforma och anpassa lärmiljöerna inom verksamheten, undervisningens innehåll samt metoderna för att skapa förutsättningar för den enskilda eleven. Det är viktigt att de lärare och övrig skolpersonal som har deltagit i kartläggningen gör en gemensam analys av elevens eventuella behov av särskilt stöd.

En utredning kan visa att en elev inte är i behov av särskilt stöd, utan att skolan kan skapa en bättre lärmiljö genom att förändrade pedagogiska metoderna, omfördela resurser eller göra förändringar i organisationen omkring eleven. Utredningen kan också visa att eleven visserligen har vissa svårigheter i sitt skolarbete, men att elevens behov kan tillgodoses genom att skolan ger stöd i form av extra anpassningar. I båda dessa fall utarbetas inget åtgärdsprogram, men däremot dokumenteras vilka extra anpassningar som görs i elevens individuella utvecklingsplan i de årskurser där sådana upprättas. Det finns emellertid inget som hindrar att skriftlig information även ges i andra årskurser än där skriftliga individuella utvecklingsplaner ska upprättas. (Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 30-32)

Utredningen bör således innehålla en beskrivning av elevens samtliga stödbehov, dvs. både det som bedöms som behov av stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen och det som bedöms som behov av särskilt stöd.

Den pedagogiska utredningen dateras och undertecknas av den som fått i uppdrag att göra den eller av rektor. Om den pedagogiska utredningen gjorts under en tidsperiod anges detta.

När utredningen är klar behöver skolan se till att elevens vårdnadshavare får ta del av den. Ansvarig för detta är den som gjort den. Den **pedagogiska utredningen** sparas i elevens mapp i arkivet. Ansvarig för detta är rektor.

Resultatet av den pedagogiska utredningen delges vid klasskonferens eller möte med rektor/specialpedagog/ speciallärare och då tas ett beslut om åtgärdsprogram.

Efter att den pedagogiska utredningen sammanställts fyller man i blanketten **Utredning av en elevs behov av särskilt stöd** (Skolverket), den avslutas med en pedagogisk bedömning och ett avgörande om huruvida eleven är i behov av särskilt stöd och ett åtgärdsprogram ska utarbetas eller inte.

4. Utarbeta åtgärdsprogram

Det är viktigt att betona att ett åtgärdsprogram handlar om en elevs utveckling i riktning mot kunskapsmålen i läroplanen eller mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. I de fall som det förekommer kränkande behandling, trakasserier eller disciplinära problem i elevens skolsituation, men dessa förhållanden inte riskerar att påverka elevens utveckling mot att nå kunskapskraven behandlas detta i andra processer och dokumenteras på annat sätt. (Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 32)

Beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram

Efter att utredningen är gjord fattar rektorn, eller den i personalen som rektor har delegerat ansvaret till, ett beslut om huruvida eleven behöver särskilt stöd. I de fall som utredningen visar att eleven inte är i behov av särskilt stöd utan att behovet av stöd kan tillgodoses genom extra anpassningar utarbetas inget åtgärdsprogram. Ett beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram ska dokumenteras skriftligt. (Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 35)

Vi använder blanketten **Beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram** (Skolverket). Ett beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram undertecknas av rektorn, eller den i personalen som har fått i uppdrag av rektorn att fatta beslut utifrån utredningen. Beslutet behöver också delges eleven och elevens vårdnadshavare.

Det är viktigt att skolan dokumenterar vilket datum eleven och elevens vårdnadshavare har fått ta del av beslutet om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram eftersom elevens vårdnadshavare samt de elever som har fyllt 16 år har möjlighet att överklaga ett beslut inom tre veckor från det datum då hon eller han fått ta del av detta.

Att dokumentera ett beslut om åtgärdsprogram

Ett åtgärdsprogram ska dokumenteras och beslutas skriftligt. Vi använder Skolverkets blankett **Beslut om åtgärdsprogram för en elev som behöver särskilt stöd** (bifogas).

Ett beslut om åtgärdsprogram undertecknas av rektorn eller den i personalen som har fått i uppdrag att fatta beslut om åtgärdsprogrammet.

Om programmet innebär beslut om särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning eller anpassad studiegång är det alltid rektorn som fattar beslut. Beslutet behöver också delges eleven och elevens vårdnadshavare.

Själva åtgärdsprogrammet upprättas i InfoMentor (förutom i förskoleklass).

Att utarbeta och dokumentera åtgärdsprogrammet

Enligt skollagen ska eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. I samtal med skolan kan de ge sin syn på skolsituationen, elevens styrkor och svårigheter samt komma med egna förslag till åtgärder. Studier visar att det har stor betydelse att elever och deras vårdnadshavare är aktiva vid utarbetandet av ett åtgärdsprogram för att programmet ska vara framgångsrikt. Eleverna är själva experter på sin egen skolsituation och deras åsikter kring utformningen av åtgärdsprogrammet är av stor betydelse för att det ska lyckas. Det är emellertid alltid skolan som slutligen beslutar om åtgärderna. (Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 35-36)

Den som utarbetar åtgärdsprogrammet kan utgå från följande två delar:

Behov av särskilt stöd

I den första delen av åtgärdsprogrammet anges de behov av särskilt stöd som eleven har. Denna del kan överföras från den pedagogiska bedömningen i utredningen som handlar om elevens behov av särskilt stöd. Utöver den pedagogiska bedömningen finns inget skäl till att ta in ytterligare uppgifter från

utredningen i åtgärdsprogrammet. Det är onödigt att uppgifter som kan vara av integritetskänslig karaktär förekommer i fler dokument än nödvändigt.

Åtgärder

I den andra delen av åtgärdsprogrammet anges de åtgärder som bedöms vara relevanta. Det är viktigt att de åtgärder som skolan utarbetar och dokumenterar är kopplade till både elevens behov av särskilt stöd samt till kunskapsmålen i läroplanen eller till de kunskapskrav som minst ska uppnås. Åtgärderna behöver vidare vara konkreta och utvärderingsbara, vilket innebär att det måste framgå på vilket sätt och i vilken omfattning eleven ska få stöd. Konkreta och utvärderingsbara åtgärder gör att åtgärdsprogrammet kan fungera som ett praktiskt redskap i vardagen, samtidigt som det underlättar för eleven och elevens vårdnadshavare att ta ställning till om de upplever att åtgärderna är relevanta. Det gör det också möjligt att på ett bra sätt följa upp och utvärdera hur åtgärdsprogrammet fungerar.

Åtgärderna kan handla om att tillgodose ett specifikt stödbehov i ett eller flera ämnen. Det kan även handla om mer regelbundna specialpedagogiska insatser under längre tid, såsom en regelbunden kontakt med speciallärare. En annan möjlig åtgärd är tillgång till en elevassistent som stödjer eleven under hela skoldagen. Om en elev vistas i fritidshem är det viktigt att de åtgärder som utarbetas för tiden där är anpassade till elevens situation och behov av särskilt stöd i den specifika lärmiljön. Åtgärder som genomförs i fritidshemmet kan även bidra positivt till elevens måluppfyllelse.

Åtgärder som handlar om placering i särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning eller anpassad studiegång kan också komma i fråga. De åtgärder som skolan utarbetar behöver handla om stödinsatser som ges i de olika lärmiljöerna inom verksamheten. I de fall som skolan och eleven kommer överens om åtgärder som ska ske utanför skoltid ska dessa inte dokumenteras i åtgärdsprogrammet, eftersom det är skolan som är ansvarig för att det särskilda stödet ges.

(Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 36-38)

Åtgärdsprogram i åk 1-9 upprättas i InfoMentor

Sträva efter att ha en helhetssyn kring elevens hela lärandesituation. Beskriv åtgärder på individ-, grupp och skolnivå.

Ett åtgärdsprogram förbereds av den eller dem som gjort den pedagogiska utredningen. Det kan vara specialpedagog, speciallärare, klasslärare, mentor, rektor eller ämneslärare som är ansvarig för åtgärdsprogrammet.

Det kan vara bra att eleven och elevens vårdnadshavare får en möjlighet att i lugn och ro ta ställning till de åtgärder som skolan anser behöver vidtas, innan skolan fattar ett formellt beslut om vad åtgärdsprogrammet ska innehålla.

Åtgärdsprogrammet skrivs i InfoMentor och upprättas tillsammans med elev och vårdnadshavare, antingen vid ett möte (oftast utvecklingssamtalet) eller via telefonkontakt.

Om en elev är i behov av särskilt stöd i flera ämnen eller i flera olika lärmiljöer inom verksamheten utarbetar skolan ett **samlat åtgärdsprogram** för eleven. Ett sådant samlat åtgärdsprogram ger en överblick och kan tydliggöra det behov av särskilt stöd som eleven har.

Rektorn bör se till att en elev bara har ett åtgärdsprogram, oavsett om elevens behov finns i ett eller flera ämnen eller i olika lärmiljöer inom verksamheten.

(Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 34)

Åtgärdsprogram i förskoleklass

Under construction...

5. Genomföra, följa upp och utvärdera åtgärdsprogram

Genomföra åtgärder och följa upp

När åtgärdsprogrammet utarbetats ska det delges hemmet, skrivas ut och/eller delas i familjwebben. Åtgärdsprogrammet delas i InfoMentor med alla berörda lärare och annan skolpersonal. Vid stadiövergångar ska administratör (rektor eller specialpedagog) se till att nya lärare får tillgång till elevernas åtgärdsprogram i InfoMentor.

Rektorn, eller den i personalen som har fått i uppdrag av rektorn att samordna arbetet med ett åtgärdsprogram, behöver försäkra sig om att alla som är involverade i arbetet med åtgärderna har tillgång till programmets innehåll. Så snart åtgärdsprogrammet är beslutat är det av vikt att arbetet med åtgärderna inleds.

Den som ansvarar för att genomföra, följa upp och utvärdera åtgärdsprogrammet bör:

- så snart åtgärdsprogrammet är beslutat se till att alla som är involverade i arbetet med åtgärdsprogrammet inleder sitt arbete med att **genomföra** åtgärderna
- tillsammans med dem som är involverade i arbetet kontinuerligt **följa upp och utvärdera** om åtgärderna utgör ett tillräckligt stöd för eleven, eller om andra eller kompletterande åtgärder behöver vidtas, och
- tillsammans med eleven och elevens vårdnadshavare **utvärdera** hur åtgärderna fungerar, om målen och åtgärderna behöver förändras eller om målen i åtgärdsprogrammet är uppnådda. (från Skolverket 2014, Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, s. 43-45)

Vid klasskonferens eller arbetslagsmöte diskuteras och följs pågående åtgärder upp. Kan dokumenteras i InfoMentor (Åtgärdsprogram) under Uppföljning.

Kontakt med eleven och vårdnadshavare tas av den som utarbetat åtgärdsprogrammet, då diskuteras åtgärder och eventuella kompletteringar görs.

Utvärdera

Åtgärdsprogrammet utvärderas vid tidpunkt som bestämts vid upprättandet.

Om samtliga mål uppnåtts och eleven inte längre behöver särskilt stöd och åtgärdsprogram beskrivs detta i utvärderingen och åtgärdsprogrammet avslutas.

När det bedöms att eleven inte längre är i behov av särskilt stöd avslutas åtgärdsprogrammet, efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare. (Allmänna råd om åtgärdsprogram s. 42)

Ett beslut om att avsluta ett åtgärdsprogram ska dokumenteras skriftligt. Vi använder Skolverkets blankett **Beslut om att avsluta åtgärdsprogram** (Skolverket). Om det finns mål kvar utvärderas detta och åtgärdsprogrammet avslutas, och man skapar ett nytt åtgärdsprogram.

6. Dokumentation

- Stöd i form av **extra anpassning** inom ramen för den ordinarie undervisningen ska dokumenteras i den skriftliga individuella utvecklingsplanen. (IUP/Planering)
- Elevens behov av **särskilt stöd** och hur dessa behov ska tillgodoses ska dokumenteras i ett åtgärdsprogram.

- Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte IUP:n innehålla en sammanfattning av vilka stödinsatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.
- Inget formellt beslut om stöd i form av extra anpassningar inom ramen för ordinarie undervisning.

Juridiskt sett är både de pedagogiska utredningarna och åtgärdsprogrammen allmänna handlingar. Uppgifter som rör enskild elevs personliga förhållanden/sociala utveckling kan sekretessbeläggas med stöd av bestämmelserna i sekretesslagen. Om någon annan än eleven och elevens vårdnadshavare begär att få läsa dem ska sekretessprövning göras. Ansvarig för detta är rektor.

Beslut som måste fattas kring åtgärdsprogram, av rektor eller den som rektor delegerat beslutsfattande till (specialpedagog, speciallärare eller annan personal) dokumenteras i Skolverkets blanketter.

- Beslut om att utarbeta ett åtgärdsprogram
- Beslut om att inte utarbeta ett åtgärdsprogram
- Beslut om att avsluta ett åtgärdsprogram

7. Överklaganden

Elever (som har fyllt 16 år) och vårdnadshavare kan överklaga

- beslut om att utarbeta åtgärdsprogram
- beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram
- innehållet i åtgärdsprogram

Det finns anvisningar om hur detta går till i Infomentors mall för åtgärdsprogram:

Detta beslut kan överklagas av elevens vårdnadshavare samt av elever som fyllt 16 år. Vill ni överklaga beslutet ska ni skicka överklagandet **till skolan** inom tre veckor från den dag då ni fick ta del av beslutet. I skrivelsen ska ni ange namn, personnummer och adress, vilket beslut som överklagas, vilken ändring i beslutet som ni begär och ni ska skriva under överklagandet. Om det finns två vårdnadshavare måste båda skriva under överklagandet, annars skickas det tillbaka. Skicka med sådant ni anser har betydelse för bedömningen, och förklara varför ni vill överklaga beslutet. Om beslutet inte ändras som ni önskar skickar skolan det vidare till skolväsendets överklagandenämnd.

Mer information finns på www.overklagandenamnden.se

8. Utvecklingssamtal och den individuella utvecklingsplanen

Utvecklingssamtal, IUP och omdömen

Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas samt om vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen och kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 3 kap 9§.

I årskurs 1-5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan:

1. Ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

Sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt, inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen. Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven. (Skollagen 10 kap. 12-13§)

En gång varje termin (senast september och februari) ska läraren hålla ett utvecklingssamtal med eleven och vårdnadshavare.

Åk 1-5 använder vi Lgr11 kunskapskrav som underlag och man kan även markera elevens kunskapsutveckling i Skolverkets omdömesblankett (också i InfoMentor).

I slutet av terminen skrivs ett omdöme i InfoMentor.

Utvecklingsmöjligheter/skolans insatser kan fyllas i:

- När elever riskerar att inte uppnå de lägst ställda kunskapskraven
- För de elever som är i stort behov av en beskrivning av utvecklingsmöjligheter
- I de ämnen som har en stor påverkan på centrala förmågor

I årskurs 1-5 ska en skriftlig utvecklingsplan (IUP Planering i InfoMentor) skrivas en gång om året. Man kan skriva den på vårterminen åk 1 och 4, annars skrivs den vid höstterminens utvecklingssamtal.

I åk 6-9 använder vi Lgr 11 kunskapskrav som underlag för utvecklingssamtal.

Utvecklingsmöjligheter skrivs i form av "tips från coachen" (frivilligt och framåtsyftande), men det skrivs inga skriftliga utvecklingsplaner (IUP Planering) såvida inte eleven är i behov av extra anpassningar.

Inför utvecklingssamtal ska elevens kunskapsutveckling publiceras på familjewebben så att elev och vårdnadshavare kan förbereda samtalet.

Rektor beslutar om åtgärdsprogram.

9. Betyg och undantagsprincipen

Betyg

Enligt läroplanen ska läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Läraren ska vid betygssättning utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper.

Lärare bör kontinuerligt analysera de kunskaper som eleven visar utifrån vad som behandlats i undervisningen, för att kunna göra helhetsbedömningar av kunskaperna och jämföra dessa med kunskapskraven. I de årskurser där det inte finns några kunskapskrav ska bedömningen inriktas mot de delar av kunskapskraven som rör det undervisningen har behandlat. Det betyder att vissa delar av kunskapskraven undantas från bedömningen vid dessa tillfällen. Eftersom kunskapskraven anger vilken kunskapsnivå som krävs i slutet av årskurs 3 för godtagbara kunskaper och för olika betyg i slutet av årskurs 6 och 9 behöver man som lärare även göra en bedömning av vilken kunskapsnivå som det är rimligt att begära av eleven i tidigare årskurser i förhållande till vad kunskapskraven anger. Som en följd av detta kommer bedömningarna av elevernas kunskaper kunna variera under de mellanliggande terminerna, både inom en skola eller sett över riket. För att garantera likvärdigheten är det dock viktigt att alla bedömningar görs mot kunskapskraven i respektive ämne. De kunskapskrav som finns i slutet av årskurs 6 och 9 säkerställer, tillsammans med kursplanen, den nationella likvärdigheten genom att bedömningarna vid dessa tillfällen görs mot samma kunskapskrav.

Det är viktigt att elevernas kunskapsutveckling analyseras kontinuerligt under hela skoltiden och inte endast vid något enstaka tillfälle, till exempel inför utvecklingssamtal eller betygssättning. Den kunskap man som lärare får genom att regelbundet följa upp elevernas kunskaper under ett arbetsområde eller en avgränsad arbetsperiod är en förutsättning för att aktivt kunna stödja eleverna i deras lärande. Genom att samtala om styrkor och svagheter och ge återkoppling och vägledning kring vad eleverna behöver utveckla vidare och hur man tillsammans ska ta sig dit skapar goda förutsättningar för elevernas kunskapsutveckling. En sådan bedömarpraktik ger även läraren återkoppling på hur den egna undervisningen fungerar och vad han eller hon behöver ändra på eller utveckla för att nå bättre resultat. Den ger även goda förutsättningar för att informera om elevernas kunskapsutveckling i samband med utvecklingssamtal och skriftliga omdömen.

Lärare bör använda sig av ändamålsenliga bedömningsformer som ger eleverna goda möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt

(Skolverket 2011, Allmänna råd om planering och genomförande av undervisningen, s. 22)

Undantagsbestämmelsen (PYS-paragrafen)

Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen enligt skollagen bortses från enstaka delar av de kunskapskrav som eleven ska ha uppnått i slutet av årskurs 6 eller 9. Med särskilda krav avses funktionsnedsättning eller andra liknande personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för att eleven ska kunna nå ett visst kunskapskrav. (Skollagen 10 kap 21§)

Det är läraren som avgör när undantagsbestämmelsen ska användas, vid osäkerhet ska man diskutera det med kollegor och rektor.

10. Hörs kommuns handlingsplaner

För att förebygga svårigheter och tidigt upptäcka elever som är i behov av stöd för sin utveckling har vi i kommunen handlingsplaner och planer för screening av alla elever i de olika årskurserna inom

- Läs- och skrivutveckling
- Matematik

Dessa handlingsplaner finns på Höörs kommuns intranät (bilaga)

Lästips och länkar

Skolverket

Allmänna råd om arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram (2014)

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3299>

(även blanketter)

Allmänna råd om planering och genomförande av undervisningen (2011)

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2698>

Läroplanen Lgr11

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>

Lagar och underlag

Tid för undervisning – lärares arbete med åtgärdsprogram (lagrådsremiss 2013)

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/22/05/38/151d8489.pdf>

Skollagen 2010:800

<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20100800.htm#R43>

Vad påverkar resultaten i svensk grundskola?

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2260>

Sammanfattning av John Hatties Synligt lärande

http://www.skl.se/vi_arbetar_med/skola_och_forskola/forskning-och-skola/synligt-larande

Forskning för klassrummet

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3095>

SPSM Specialpedagogiska skolmyndigheten

www.spsm.se

Hörs skolutvecklingsblogg

www.skola2011.blogspot.com

Bilaga 1

Pedagogisk utredning av elevs behov av särskilt stöd Skola

Försök ge en så rik och allsidig bild som möjligt, utgå från samtal med såväl eleven, vårdnadshavare och lärare så allas perspektiv kommer med (tips på frågor finns nedan i mallen). Den blå texten fungerar som stödfrågor, ta bort den när du skrivit din text! Tänk på att det är syftet med utredningen som avgör hur ingående du behöver vara i den pedagogiska utredningen, alla frågor måste inte alltid besvaras.

Namn	Personnummer	Klass
Syfte med utredningen Ex: Underlag för åtgärdsprogram. Underlag för vidare utredning. Kunna ge adekvat stöd i den ordinarie undervisningen.	Utredningen sammanställd av	Finns det tidigare åtgärdsprogram? /datum
Datum Om utredningen gjorts under en tidsperiod, ange start- och slutdatum, t ex 1 jan-29 feb 2014		Finns det övriga utredningar eller information om eleven? Psykologiska, sociala eller medicinska utredningar i ärendet. Vem/vilka har gjort utredningen, vilken befattning och datum för utredningen.

Kartläggning av situationen på skolnivå

På skolnivå kan det handla om hur skolan organiserar sin verksamhet och fördelar sina resurser. Om eleven vistas i fritidshem är det viktigt att fritidshemmet och skolan samarbetar när behovet av särskilt stöd utreds i någon av verksamheterna, så att personalen beaktar samtliga omständigheter för eleven (Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, Skolverket 2014)

Allmän beskrivning av skolan (kan ligga i mallen). Fysisk undervisningsmiljö.

Anpassning av lokaler.

När började eleven på skolan, tidigare skolor?

Hur stor är klassen?

Vem har huvudansvaret för eleven under skoldagen? Vilka andra pedagoger träffar eleven?

Vilka arbetsformer används? Vilka påverkar eleven positivt? Negativt?

Har eleven fått extra stödinsatser och i så fall vilka?

Möjlighet att skilja lästräning från kunskapsinhämtning

Möjlighet att låna inläst litteratur samt vana att använda dem

Tillgång till adekvata läromedel

Kartläggning av situationen på gruppnivå

På gruppnivå kan kartläggningen behandla vilka pedagogiska metoder som används, hur den aktuella elevgruppen fungerar samt hur elevens lärmiljöer är organiserade (Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, Skolverket 2014)

Hur är gruppen sammansatt? Pojkar/flickor, sammanslagningar/delningar? Gruppstorlek, stabilitet
Beskriv klimatet i gruppen.

*Hur ser elevens sociala relationer ut? Hur samspelar eleven med kamrater?

*Hur ser elevens relationer till skolans personal ut?

Hur fungerar eleven på lektionerna? På rasterna? Konflikter? Klarar eleven av att förstå sociala koder/samspel?

Beskriv arbetslagets samarbete.

Anpassning av arbetssätt, material och bedömningsformer i lärandemiljön.

Kartläggning av situationen på individnivå

På individnivå kan kartläggningen innefatta lärarnas och den övriga skolpersonalens observationer av eleven i olika situationer och lärmiljöer i verksamheten samt en genomgång av vilka eventuella extra anpassningar som hittills har gjorts i undervisningen och vad de har lett till. Vidare kan uppgifter från eleven och elevens vårdnadshavare, den skriftliga individuella utvecklingsplanen, eventuella tidigare åtgärdsprogram, resultat från nationella prov, betyg, frånvarorapporter, information från tidigare skolor, underlag från elevhälsan samt eventuella psykologiska sociala eller medicinska utredningsunderlag ingå i kartläggningen (Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, Skolverket 2014).

Hur fungerar det för eleven?

*Hemförhållanden.

*Hur fungerar hemarbetet, läxor och repetition inför prov?

Tidigare utredningar?

*Beskriv elevens närvaro/frånvaro.

*När fungerar elevens lärande bra (tid på dagen, ämnen, gruppstorlek?)

*När fungerar det mindre bra?

Vad är eleven motiverad till/när saknas motivation? Är eleven målfokuserad? Tillit till den egna förmågan.

Hur är elevens tidsuppfattning (känsla för tid, förmåga att orientera sig i tid)?

Hur reagerar eleven på förändringar?

*Elevens språkutveckling (tester se nedan). Förmåga att förstå muntlig och skriftlig information.

*Ärftlighet och fysiska förutsättningar (läs- och skrivproblem i familjen, språkutveckling, syn- och hörselproblem)

*Har eleven ett annat modersmål än svenska? Flerspråkighet i hemmet?

Stämning?

Obs! Beskriv här även **det som fungerar**, det är elevens styrkor och redskap att arbeta med inom det som är svårare.

Utveckling i matematik (problemlösning, taluppfattning, matematiska metoder, begrepp, kommunikation och resonemang)

Förmågor/ utveckling i andra ämnen?

Vilka intressen finns?

Motorik (fin- och grovmotorik)

Uppmärksamhet, inlärningssvårigheter, minnesfunktioner.

Alternativa verktyg?

Sammanfattning av resultat av pedagogiska test (handlingsplaner) och nationella prov

Beskriv även eventuella kompletterande tester vid utredning, till exempel LÄST, ITPA, Duvan.

När det finns misstankar om dyslexi/läs- och skrivsvårigheter bör följande vara beskrivet:

Allmän språklig förståelse (hörförståelse, ordförråd, artikulation, muntlig framställning, mm)

Fonologisk medvetenhet

Ordavkodning (ord, nonord, mm)

Läsning (läshastighet, läsförståelse, mm)

Skrivning (rättstavning, fri skrivning, mm)

Övrigt (sekvensminne, ordmobilisering, mm)

Årskurs 1

Höstprov

Diagnos i matte

LUS/ God läsutveckling

Årskurs 2

H4

Diagnos i matte

DLS årskurs 2

Årskurs 3

Nationella prov

Årskurs 4

H4

Läskedjor

SL 40

Årskurs 5

DLS årskurs 5

Årskurs 6

Nationella prov

Årskurs 9

Nationella prov

Beskriv elevens resultat i förhållande till kunskapskraven i Lgr11

(du kan göra ett skärmsklipp från Infomentor för att ge en översikt)

Beskriv vilka ämnen eleven når målen inom och varför/varför inte eleven når målen.

Samtal med elev och vårdnadshavare

1. Hur trivs du i skolan?
2. Vad gör du på din fritid (kamratrelationer, organiserade aktiviteter, annat)?
3. När du får välja vad du vill göra, vad gör du då?
4. Hur ser ditt liv ut när du är 25 år (yrke, utbildning, boende, annat)?
5. Hur är du som kompis?
6. Vilka kompisar har du?
7. Hur är du som elev?
8. Vad är du bra på i skolan?
9. Är det något som är svårt i skolan?
10. Hur gör du dina läxor, med vem, var?

11. Beskriv hur det ska vara i skolan när du arbetar bra (enskilt, par, grupp, i klassrummet, utanför klassrummet, annat).
12. Beskriv hur det är i skolan när det är bra.

Förutom ovanstående frågor är det bra att få elevens och vårdnadshavares bild av vissa frågor som också pedagoger har sin syn på. I utredningen nedan är dessa markerade med *

Beskrivning av övergripande förmågor (sk "bigfive", de förmågor som förekommer i nästan samtliga ämnens kursplaner i läroplanen)

Analysförmåga

Att beskriva orsaker och konsekvenser, föreslå lösningar, förklara och påvisa samband, se utifrån och växla mellan olika perspektiv, jämföra likheter och skillnader, jämföra för- och nackdelar.

Kommunikativ förmåga

Att samtala, diskutera, motivera, presentera, uttrycka egna åsikter och ståndpunkter, framföra och bemöta argument, redogöra, formulera, resonera och redovisa.

Informationshantering

Att söka, samla, strukturera/sortera och kritiskt granska information. Dessutom att skilja mellan fakta och värderingar, samt avgöra källors användbarhet och trovärdighet.

Begreppsförståelse

Att följa innebörden av begreppen, relatera begreppen till varandra och använda dem i olika/nya sammanhang.

Metakognitiv förmåga

Att tolka, värdera, ha omdömen om, reflektera, avgöra rimligheten, välja mellan olika strategier, pröva och ompröva samt lösa problem med anpassning till en viss situation, syfte eller sammanhang.

Pedagogisk bedömning av elevens eventuella behov av särskilt stöd NY

Sammanfatta och beskriv elevens behov av särskilt stöd och vad som bedöms öka elevens förutsättningar i skolsituationen. Utgå från kartläggningarna ovan och de ev. andra utredningar som har gjorts.

Utgå från skyddsfaktorer (det som fungerar bra och hjälper eleven framåt i en positiv riktning) och riskfaktorer (sådant som hindrar en positiv utveckling och påverkar eleven negativt).

Tänk på att analysera på alla 3 nivåer: organisation, grupp och individ.

Förslag till åtgärder

Här kan både åtgärder som stöd i form av extra anpassningar av den ordinarie undervisningen och särskilt stöd föreslås.

Åtgärder bör finnas på alla 3 nivåer: organisation, grupp och individ.

Exempel på åtgärder på **skolnivå**:

- öka antal rastvakter

- byte av skolform eller klass/skola
- beslut om anpassad studiegång, avstängning eller särskild undervisningsgrupp (rektor)
- elevens lärare/personal får handledning regelbundet eller fortbildning, till exempel från Specialpedagogiska Skolmyndigheten, kan också vara skolans specialpedagog/lärare
- fritidsplacering
- grupptimmar
- schemaanpassningar
- ökad vuxentäthet i gruppen
- lokalanpassningar
- förändra grupp/klassammansättning
- modersmålsundervisning
- svenska som andraspråk
- att kurator/skolpsykolog går in och arbetar/observerar i gruppen, till exempel kurators skolsociala utredning.
- ansökan om extra resurser (till exempel datorer, elevassistenter)

Exempel på åtgärder på **grupp**nivå

- strukturerade rastaktiviteter, förskjutna rasttider
- koppla in stödteam/antimobbinggrupp
- föräldramöte angående situationen i gruppen
- gruppstärkande övningar, förändrad möblering i klassrummet
- att kurator/skolpsykolog går in och arbetar/observerar i gruppen
- samtal elev/lärare kontinuerligt under längre tid
- samarbete med modersmåls lärare

Exempel på åtgärder på **individ**nivå

- eleven får individuella instruktioner
- placering nära läraren
- fortsatt utredning av skolhälsovård eller lokalt resursteam (specialpedagoger, speciallärare)
- fortsatt utredning av centralt resursteam (talpedagog, skolpsykolog, kurator) eller externt, till exempel logoped, BUP och habiliteringen
- extra stöd enskilt/i liten grupp
- tillgång till alternativa verktyg: dator, talsyntes CD-ord, rättstavningsprogram StavaRex, SpellRight med mera.
- ökad variation i arbetsätt och bedömning, arbeta med olika inlärningsstilar, till exempel laborativt material.
- konkretisering av mål och kontinuerlig feedback till exempel arbeta med portfolio
- tillgång till mp3-spelare, Daisy, inlästa läromedel och skönlitteratur
- upplästa prov, skrivhjälp vid prov, längre tid vid prov, uppdelning av prov
- möjlighet att tala med kurator eller annan kontakt med skolhälsovården
- hjälp med studieteknik och struktur
- läsläsningshjälp, till exempel på fritidshemmet
- arbetsminnesträning eller annan träning med dator, till exempel Lexia, 10 fingrar...
- tydliggörande pedagogik, till exempel TEACCH, sociala berättelser
- samtal med vårdnadshavare om vikten av rutiner, läsläsning mm

Datum Namn och befattning på den som har fått i uppdrag att göra utredningen

Underskrift